

1

Суд заштитио
узбуњивача који је
пријавио да ЕПС
угрожава заштићене
цркве

1

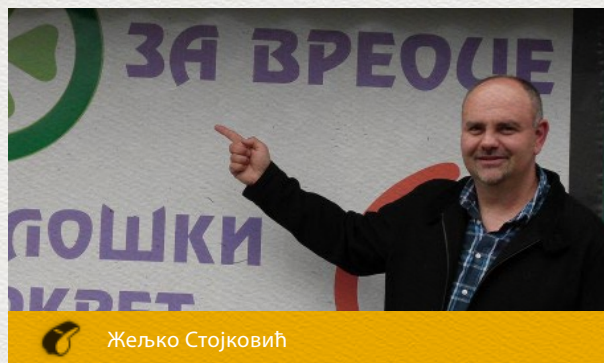
Виши суд у Београду донео је привремену меру којом је од даље одмазде заштитио радника Електропривреде Србије Жељка Стојковића.

Стојковић, који је и еколошки активиста, добио је налог за премештај на ниже радно место пошто је надлежним државним органима пријавио да ископавања у Вреоцима прете да оштете цркве које су под заштитом државе као културно добро. Стојковић је указао да ЕПС копа у близини црквеног имања мимо планске и урбанистичке документације, што ствара реалну опасност од одрона и урушавања околних објеката. Иако рударским пројектима и Планом генералне регулације насеља Вреоци није предвиђено да се угаљ експлоатише у близини црквеног комплекса, у ЕПС-у као да су свесни опасности радова по околину, па су организовали спровођење анкете међу локалним становништвом о одабиру локације за премештај две цркве које су под заштитом државе.

Ове незаконитости узбуњивач Стојковић је пријавио надлежној рударској инспекцији која је након ванредног надзора наложила ЕПС-у да отклони неправилности и спречи евентуалне штетне последице рударских радова на копу у Вреоцима.

Пошто је огранак ЕПС-а „Рударски басен Колубара“ наставио незаконито да копа угаљ, Стојковић је поднео кривичну пријаву против директора ЕПС-а Милорада Грчића и републичког рударског инспектора Зорице Вукадиновић коју је оптужио да нечињењем дозвољава противправно ископавање.

Привремена судска мера важиће до окончања спора у вези са узбуњивањем. Приликом састављања предлога за привремену меру, Жељку Стојковићу и његовом адвокату Предрагу Савићу помагао је правни тим Пиштаљке. „Неизмерно вам се захваљујем и сматрам да је ово заједнички резултат, с обзиром на вашу медијску подршку и правне савете које сте ми упутили“, каже Стојковић.

2

Тек половина чланица ЕУ почела рад на усвајању закона о заштити узбуњивача

Иако свих 27 држава чланица Европске уније треба до 17. децембра следеће године да усвоје законе о заштити узбуњивача или да своје садашње законе прилагоде Директиви ЕУ о узбуњивању, само 14 држава започело је процес такозване транспозиције те директиве.

Према подацима које прикупља Међународна мрежа за узбуњивање (Whistleblowin International Network), међу земљама које нису покренуле поступак су и Аустрија, Белгија и Француска. У земљама које су започеле тај поступак, ситуација је следећа:

БУГАРСКА: радна група завршила је преглед важећих законских одредби а тренутно се расправља да ли усвојити посебан закон или само изменити релевантно законодавство. Претходно су организације које се баве заштитом права радника и борбом против корупције протестовале што у радној групи нема више њихових представника.

ЧЕШКА: расправа о усвајању закона о заштити узбуњивача траје већ неколико година, а министарство правде направило је нацрт закона који су критиковале невладине организације. Оне посебан проблем виде у успостављању посебне агенције којој би узбуњивачи морали да се обрате.

ДАНСКА: пандемија је успорила рад на транспозицији. Наредни састанак министарства правде са главним актерима заказан је за јесен. Влада очекује да ће предлог за примену закона имати на пролеће следеће године.

ЕСТОНИЈА: министарство правде припрема нацрт закона. Министар правде изјавио је да је неопходно усвојити закон како би компаније могле своје проблеме да реше брзо и адекватно.

ФИНСКА: радна група направљена је у марту ове године. Њен први задатак је да процени да ли треба писати нови закон или изменити тренутни. Радна група има мандат до марта 2021. године.

НЕМАЧКА: и даље је у току сукоб министарства правде и министарства економије око садржаја закона.

Министарство правде предлаже да закон обухвати сва кршења закона, док министарство економије инсистира да узбуњивачи имају заштиту само ако пријаве кршење прописа ЕУ, а не и локалних прописа.

ГРЧКА: посебна владина комисија за припрему нацрта закона формирана је у јуну ове године.

ИРСКА: јавна расправа о изменама закона започела је у јуну. Ирски закон о заштити узбуњивача важи за један од најбољих у свету.

2

ЛЕТОНИЈА: тренутни закон почео је да се примењује 1. маја 2019. године. Влада је припремила нацрт измена овог закона и започела јавну расправу.

ПОРТУГАЛ: министарка правде изјавила је да ће до краја године закон о заштити узбуњивача бити измењен у складу са директивом.

СЛОВЕНИЈА: министар правде изјавио је да је транспозиција директиве један од приоритета владе и да кључни чланови владе и институција „интензивно припремају нацрт“.

ШПАНИЈА: министарство правде је у јуну формирало радну групу, али без узбуњивача и представника цивилног сектора. Претходно је у конгресу блокирано усвајање предлога закона који су стручњаци оценили као лош.

ШВЕДСКА: крајем јуна објављен је званични извештај на више од 800 страница, у којем се предлаже усвајање новог закона о заштити узбуњивача који би заменио тренутни који је на снази од 2017. године.

ХОЛАНДИЈА: у току је процена примене садашњег закона о заштити узбуњивача. На основу те процене биће направљен план за транспозицију.

Овде треба напоменути да су решења у српском закону шира од захтева из директиве и да би Србија, ако би мењала садашњи закон, требало само да – осим кршења домаћих закона и правила – њиме обухвати и кршење прописа ЕУ. Како је на једном скупу у Београду рекла представница генералног директората Европске комисије за правду Георгија Георгијаду, српски закон био је инспирација за Директиву ЕУ о узбуњивању. ■

Хрватска ухапсила британског узбуњивача по налогу Монака

Британски узбуњивач Џонатан Тејлор ухапшен је крајем јула на дубровачком аеродрому по потерници Монака због наводног подмићивања и корупције. Тејлор је у Дубровник дошао на одмор са породицом, а после неколико дана пуштен је из притвора и наређено му је да не напушта Хрватску до коначне одлуке суда о изручењу Монаку.

Тејлор је 2014. године пријавио да нафтна компанија СБМ са седиштем у Монаку, у којој је радио, плаћа мито вредан најмање 275 милиона долара политичарима широм света. Доказе о томе касније је дао британским, бразилским, холандским и америчким властима. СБМ је због кршења закона потом кажњен са 800 милиона долара.

По пуштању из притвора, Тејлор је изјавио да је разочаран што су према њему поступали као према неком криминалцу. „Имам пуно поверење да ће хрватске власти поступити исправно и одбити захтев Монака“, рекао је Тејлор.

Отворено писмо властима у Монаку да одустану од гоњења Тејлора, уз организације као што су Европски центар за слободу штампе и медија, Европска федерација новинара и Међународна мрежа за узбуњивање, потписала је и Пиштаљка. ■

Аустралијска влада потрошила три милиона долара на борбу против узбуњивача

Влада Аустралија потрошила је готово три милиона долара на судске поступке против четворо узбуњивача, објавио је „Гардијан“. Убедљиво најскупљи процес је против адвоката Бернарда Колерија и његовог клијента чије име није познато јавности (води се као „Сведок К“), који су разоткрили како је аустралијска влада шпијунирала власти Источног Тимора током преговора о експлоатацији нафте и гаса 2004. године. До сада су трошкови владе у том спору достигли готово два и по милиона аустралијских долара.

Захваљујући Колерију и непознатом узбуњивачу, влада Источног Тимора успела је да избори боље услове. Друга два поступка у којима влада наступа против узбуњивача су за одавање података о ратним злочинима аустралијске војске у Авганистану и за кршење прописа приликом наплате пореза. ■

Руски узбуњивач успео у борби против нафтне компаније

Узбуњивач из руске државне агенције за екологију „Росприроднадзор“ Василиј Рјабињин успео је да се избори да једна од највећих нафтних компанија у тој земљи плати казну због загађења.

Крајем маја, танкер компаније „Норникл“ испустио је више од 20.000 тона дизела у реку Далдикан у Сибиру, а одатле у језеро Пјасино и даље у Северни ледени океан. Рјабињин је као инспектор „Росприроднадзора“ добио задатак да испита штету, али је схватио да његови шефови нису заинтересовани за истину. У исто време, државна телевизија пустила је лажиране фотографије да је наводно мрља само површинска и да није ни стигла до језера. Међутим, истина је била да је мрља била дубока чак 50 метара.

Почетком јуна, Рјабињин је дао отказ и све податке о загађењу објавио, што су преузели и страни медији. Тада је председник Русије Владимир Путин позвао власника „Норникла“ Владимира Потањина на састанак после чега је компанија платила казну од 140 милиона долара. Недавно је „Росприроднадзор“ објавио нове податке и одредио нову кану за „Норникл“. Овог пута од чак две милијарде долара. ■

”

“

Захвалност

„Позивам све људе да кад год наиђу на неправилности и незаконитости и на нешто што штети буџету да су дужни да пријаве. Ми смо плаћени од грађана и дужни смо, закон нас штити. Када подносите пријаву, дужни сте да се позовете на закон и да се у оквиру тога обратите Пиштаљци и у сарадњи са њиховим адвокатима можете да истерате тај процес. Позвао бих све часне службенике да подигну чело, јер државни буџет и ојађена земља не могу да буду решени тако што држимо главу у земљи“, рекао је на телевизији Н1 узбуњивач Душко Петровић из Министарства спорта и омладине.

На основу његове пријаве и захваљујући ангажовању Пиштаљке, у буџет је до сада враћено готово 40 милиона динара које су спортски савези трошили без контроле. Иако и даље трпи одмазду, Петровић је један од оних људи који не одустају, људи са којима Пиштаљка ради све време свог десетогодишњег постојања.

Један од њих је и Жељко Стојковић, радник Електро-привреде Србије и еколошки активиста. Захваљујући саветима правног тима Пиштаљке, Стојковић је добио привремену меру којом га је суд заштитио од одмазде послодавца јер је пријавио да неправилно копање угља у Вреоцима угрожава две цркве које су под заштитом државе.

„Неизмерно вам се захваљујем, и сматрам да је ово заједнички резултат, с обзиром на вашу медијску подршку и правне савете које сте ми упутили“, написао нам је Стојковић.

„Уз најискреније честитке поводом десетогодишњице рада, молим вас да ово моје писмо и предметно решење Вишег суда у Београду објавите на вашем сајту – као пример добре пословне праксе и сарадње, уједно и као вид подршке осталим узбуњивачима, који су или се тек припремају да пријаве неку корупцију или неправилности у својим срединама, пошто се само уз овакву сарадњу заједно можемо изборити за праведније и транспарентније друштво.

Права битка на правном пољу тек предстоји, али као што се каже – добро започето је већ пола завршено“, пише Стојковић.

Нама у Пиштаљци оваква захвалност за наш рад значи много. Али, још више нам значи што можемо да помогнемо узбуњивачима као што су Душко Петровић и Жељко Стојковић. Што заједно са њима можемо да се изборимо за боље, праведније друштво, за мању штету по наше новчанике, по наше здравље и по наше **ж**воте.

Зато, још једном велика захвалност узбуњивачима.

